

На сторінках журналу міститься низка різнопланових матеріалів, які згруповано в шість блоків: 1) статті (наукові розвідки з різних питань освіти); 2) із життя шкільного та позашкільного (публікації, що відображають діяльність шкіл, культурно-освітніх організацій, становище педагогічних кадрів та їх підготовку, державну політику в галузі освіти тощо); 3) хроніка (інформація про актуальні освітні події регіонального та загальнодержавного характеру); 4) критика та бібліографія (відгуки, рецензії на нові педагогічні видання, огляди дитячої літератури); 5) розпорядження (нормативно-правові документи, що регулювали діяльність освітніх установ); 6) оголошення (інформація про проведення нарад працівників освіти, вихід з друку важливих видань, вільні робочі місця у школах губернії та ін.).

Отже, часопис «Освіта» займає важливе місце у формуванні джерельної бази регіональних історико-педагогічних досліджень. Він містить широкий спектр матеріалів про розвиток освіти й педагогічної думки Поділля. Видання слугуватиме цінним джерелом інформації для вчених, освітян, здобувачів освіти, які цікавляться освітніми процесами та явищами, життям і діяльністю видатних педагогів Подільського краю.

Список використаних джерел

1. Освіта : двотижневий пед. журн. Поділ. Губер. Нар. Управи / Поділ. Губер. Нар. Управа. – Кам'янець на Поділлі : Друкарня Поділ. Губер. Нар. Управи, 1918–1919. – Виходив раз на два тижні.

С. М. Хонта

Основні часописи Українського педагогічного товариства «Рідна школа» (1881–1939 рр.) у книжковому русі Галичини

Українське педагогічне товариство «Рідна школа» (1912–1926), яке з 1881 р. по 1912 р. існувало під назвою «Руське педагогічне товариство», за змістом і формою представляло першу українську освітньо-шкільну організацію, основним завданням якої (згідно зі Статутом) було поширення українського шкільництва і згуртування українських педагогів у Галичині. Пріоритетними формами роботи Товариства «Рідна школа» були боротьба з неписемністю, бібліотечна справа, організація культурно-освітніх заходів, видавництво тощо.

Засновниками товариства стали українські педагоги Анатоль Вахнянин, Омелян Огоновський, Омелян Партицький, Омелян Савицький, Роман Заклинський, Дмитро Вінцковський, священники Іван Величко, Володислав Бачинський, редактор газети «Діло» Володимир Барвінський та інші українські громадські діячі. Товариство «Рідна школа» функціонувало в Галичині до 1939 р. і мало місцеві осередки. Разом з тим воно завжди прагнуло створити свій друкований орган, де б висвітлювало всі напрями роботи.

Першим часописом товариства у 1880 р. стала «Школьна Часопись», яку видавав Г. Врецьона (активний член Товариства). Основними та архіважливими у Часописі були дидактично-педагогічні та методичні матеріали, окрім цього на шпальтах часопису робились перші спроби

подання бібліографічної інформації. Після 10 номера у 1889 р. «Школьна Часопись» припинила своє існування. Натомість з'явилося видання «Учитель», яке виходило з 1889 по 1914 р. і стало найавторитетнішим педагогічним журналом Галичини. В «Учителі» висвітлювались актуальні проблеми національного шкільництва та виховання учнівської молоді, які розгорталися в розділах: «Розправи наукові», «Матеріали з шкільної практики і методики», «Справи учительства і шкільництва» та рубриках «Школьні вѣсти», «Постанови властей шкільних», «Справа Руского товариства педагогічного» тощо. Окрім цього, у кожному номері традиційно велася рубрика «Слово от редактора», де обговорювалися найважливіші тогочасні проблеми: проблема неписьменності, занепад рідної мови тощо.

Значне місце в часописі «Учитель» відводилося критичним виступам та рецензіям на педагогічні видання не лише українських, але й польських та німецьких авторів. У рубриках «Критична оцінка», «Огляд педагогічної преси», «Бібліографія», «Наука, штука і література» друкувалися рецензії, огляди, критичні відгуки та повідомлення про педагогічну літературу й твори українських письменників.

У 1911–1914 рр. товариство «Рідна школа» видає «Науковий додаток до «Учителя». Основною метою додатка було систематично видавати літературно-критичні матеріали, рецензії та бібліографічну інформацію. У червні 1914 р. часопис «Учитель» припинив свою діяльність. З 1927 р. під керівництвом товариства «Рідна школа» почав виходити часопис «Рідна школа», який повинен був поширювати і поглиблювати ідею української школи, публікувати матеріали про шкільне та дошкільне виховання. Рубриками часопису «Рідна школа» були: «З життя товариства», «Хроніка», «Дописи», «Комунікати», «Ріжні вісти», «Бібліографія», «Переписка Редакції». На сторінках часопису велася дискусія про створення дитячих бібліотек при Кружках «Рідної школи», йшлося про правильний підбір літератури для таких бібліотек. Велася обговорення про становище української книги в Галичині шляхом видання товариством власної друкованої продукції. Бібліографічну інформацію у часописі «Рідна школа» можна представити за такими напрямками:

- 1) річні покажчики змісту часопису;
- 2) видавничі та книготорговельні списки літератури;
- 3) рекомендаційні списки, які допомагали вчителям, бібліотекарям та молоді орієнтуватися у книжковому морі;
- 4) тематичні бібліографічні огляди літератури;
- 5) критичні статті про окремі твори.

Отже, Товариство «Рідна Школа» виконувало функції «національного освітнього міністерства» для західноукраїнського населення. Своєю видавничою діяльністю воно сприяло вихованню та просвітництву національно-прогресивної молоді, формуванню читацьких інтересів не тільки дітей та молоді Галичини, а й галицької інтелігенції загалом – учителів, священників, бібліотекарів. Саме видавнича діяльність товариства згодом представить культурно-освітнє життя Західної України, надихне нові покоління на більш сміливі завдання національного поступу, виховає

майбутніх вояків ОУН та УПА, лікарів, педагогів, провідних діячів науки та мистецтва.

О. Б. Бондарчук, Р. І. Палійчук

Журнал «Новим шляхом» (1927–1930 рр.) як джерело дослідження регіональних особливостей Кубанського краю

Фонди наукових освітянських книгозбірень містять представницький в територіальному охопленні сегмент періодичних видань регіонального характеру. Дослідження часописів – спроба прослідкувати в тематичному й змістовому контексті аналіз освітніх явищ і педагогічних фактів, виявлення загальнонаціональних тенденцій розвитку педагогічної науки й освіти в регіональному вимірі.

Журнал «Новим шляхом» – український педагогічний журнал органу Центрораднацмену Наркомосу РСФРР, що видавався Державним видавництвом України, північно-кавказькою філією в Краснодарі впродовж 1927–1930 рр. і виходив двічі на місяць. Видання готувалося українською мовою, це пов'язано з коротким періодом українського національного відродження на Кубані в 20-х рр. ХХ ст. Станом на 1926 р. українці на Кубані все ще залишались найбільш чисельною етнічною групою, що становила 45,48 % мешканців. Однак радянська влада не була зацікавлена в збереженні української кубанської культури. Проти українського населення проводились репресії. Прагнучи скоротити чисельність українців, російські більшовики провели колективізацію і спровокували голод. У 1932 р. на Кубані закрили всі українські школи, а українські книжки не видавалися. Українська мова розглядалася як прояв «українського буржуазного націоналізму». Таким чином, українське національне відродження на Кубані тривало не довго.

Характерною рисою журналу «Новим шляхом» є його прикладне спрямування та презентація практико-орієнтованої освітньої методології. Уже в першому номері видання редакційна колегія в передмові запрошує до співпраці педагогів-практиків та зазначає, що матеріал для часопису дібрано з орієнтацією на інтереси й потреби широких мас українського вчителства.

Розгляд публікацій журналу «Новим шляхом» дає змогу зробити висновок, що видання сприяло формуванню світоглядних та аксіологічних настанов серед тогочасних педагогів-практиків. Публікації часопису містять відомості про важливі проблеми освітньо-виховного процесу у школі, які були характерні для досліджуваного хронологічного періоду, та шляхи їх розв'язання. Таким чином, з допомогою статей, що друкувалися у журналі «Новим шляхом», відбувалася багатоаспектна професійна комунікація педагогів, обмін досвідом між активними вчителями з творчим підходом до своєї фахової діяльності.

Журнал «Новим шляхом» може слугувати унікальною джерельною основою для сучасних досліджень з історії вітчизняної педагогіки та підґрунтям для становлення практичних і методологічних основ реформування й модернізації сучасної освітньої галузі в Україні.